

Юрій Долиновський

Навчально-науковий інститут права та психології
 Національного університету "Львівська політехніка",
 аспірант кафедри кримінального права і процесу

ВИЯВЛЕННЯ ЗЛОЧИНІВ ПІД ЧАС ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

© Долиновський Ю., 2017

Розглянуто поняття та сутність виявлення злочинів під час публічних закупівель у сфері охорони здоров'я. Окреслено основні ознаки, що вказують на вчинення правопорушень під час публічних закупівель представниками охорони здоров'я. Визначено перелік документів, які необхідно вивчати з метою встановлення зазначених правопорушень.

Ключові слова: публічні закупівлі; медичні товари; медична техніка; роботи; послуги; виявлення злочинів; мережа Інтернет; засоби виявлення.

Юрій Долиновский

ВЫЯВЛЕНИЕ ПРЕСТУПЛЕНИЙ ВО ВРЕМЯ ПУБЛИЧНЫХ ЗАКУПОК В СФЕРЕ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ

Рассмотрено понятие и сущность выявления преступлений во время публичных закупок в сфере здравоохранения. Очерчены основные признаки, которые указывают на совершение правонарушений во время публичных закупок представителями здравоохранения. Определены документы, которые необходимо изучать с целью установления отмеченных правонарушений.

Ключевые слова: публичные закупки; медицинские товары; медицинская техника; работы; услуги; выявление преступлений; сеть Интернет; средства выявления.

Yurij Dolinovskyj

Institute of Jurisprudence and Psychology
 Lviv Polytechnic National University,
 Department of Criminal Law and Procedure

EXPOSURE OF CRIMES DURING PUBLIC PURCHASES IN THE FIELD OF HEALTH PROTECTION

A concept and essence of exposure of crimes are considered during public purchases in the field of health protection. Basic signs that specify on the feausance of offences during public purchases the representatives of health protection are outlined. Certainly contradict documents that must be studied with the purpose of establishment of the marked offences.

Key words: public purchases; medical commodities; medical technique; works; services; exposure of crimes; a network is the Internet; facilities of exposure.

Постановка проблеми. Виявлення злочинів під час здійснення публічних закупівель, являє неабияку складність, тому що правопорушення мають прихований (замаскований) характер у вигляді законних фінансово-господарських операцій. Одній з основних передумов для ефективної

організації виявлення злочинів у сфері публічних закупівель товарів, робіт та послуг у сфері охорони здоров'я є знання співробітниками механізмів вчинених правопорушень і документів, які складають у процесі тендерних торгів з ознаками фальсифікації.

Аналіз дослідження проблеми. Особливості виявлення злочинів під час здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг досліджували В. І. Василичук, Т. В. Дученко, Н. Г. Дроздова, В. В. Коряк, В. М. Колотій, П. Г. Марченко, О. О. Підмогильний, Л. П. Скалозуб, В. Р. Сливенко та ін. У теорії та практиці ОРД проблема загальної характеристики виявлення злочинів розглядалися у працях Г. М. Бірюкова, А. Ф. Волинського, Д. В. Гребельського, Е. О. Дідоренка, О. М. Джужи, О. Ф. Долженкова, В. П. Камиша, І. П. Козаченка, Я. Ю. Кондратьєва, А. Г. Лекаря, С. І. Ніколаюка, М. А. Погорецького, В. Л. Регульського, В. Г. Самойлова та ін.

Так, наприклад, А. Г. Лекар, А. Ф. Волинський, Д. В. Гребельський, В. Г. Самойлов під виявленням злочинів розуміли постійне, цілеспрямоване здійснення активної пошукової роботи з метою виявлення осіб і фактів, що становлять оперативний інтерес [1, с. 4].

Учені зазначали, що це комплекс заходів, спрямованих на створення і забезпечення функціонування ефективної системи оперативного пошуку на відповідній території за окремою лінією роботи [1, с. 32].

О. М. Джужа оперативний пошук визначає як урегульовану нормативно-правовими актами діяльність оперативних підрозділів із отримання, перевірки, систематизації та використання інформації, здобутої у процесі оперативного обслуговування об'єктів і галузей економіки, про ознаки злочинів, а також причетних до них осіб [2, с. 38–40].

Актуальність проблеми виявлення злочинів у криміналістиці вказує на необхідність розроблення криміналістичної характеристики виявлення злочинів. Термін “криміналістична характеристика”, як влучно зазначає Р. С. Белкін, повинен уживатися тільки у тому значенні, у якому він відповідає визначеному цим терміном поняттю [3, с. 319]. У зв'язку із цим суть терміна “виявлення” правильніше визначає поняття “криміналістичне забезпечення діяльності з виявлення злочину”.

Мета роботи – визначити особливості виявлення правопорушень, які вчиняються під час публічних закупівель у сфері охорони здоров'я.

Виклад основного матеріалу. Дослідження кримінальних проваджень за злочинами, учиненими під час здійснення публічних закупівель у сфері охорони здоров'я, а також літературними джерелами дають підставу запропонувати таку систему ознак підготовки або вчинення злочинів у сфері публічних закупівель. Зважаючи на здійснене узагальнення процедур публічних закупівель, однією з причин заподіяння державі збитків під час проведення тендерів є те, що розпорядники державних коштів, фінансові служби та тендерні комітети (уповноважені особи) замовників, порушуючи свої службові повноваження, попередньо не вивчають і не аналізують ринок лікарських засобів і виробів медичного призначення, виконання робіт, надання послуг і цін на ньому, що є важливим чинником ефективності проведених торгів. Відсутність такої інформації у кожному другому випадку призводить до акценту цінових пропозицій учасників за ціною, яка значно перевищує середньоринкову, на момент проведення торгів.

Так, у результаті вартість договорів, укладених упродовж 2012–2015 рр., за твердженням аудиторів Рахункової палати, поза конкурентною процедурою досягла майже 51 % від загальної вартості усіх закуплених державою товарів, робіт і послуг. Закупівля медикаментів і медичної техніки у вітчизняних виробників, згідно з укладеними договорами, гуртово-відпускна ціна у 2,3 раза більша, ніж ціна закупівлі, а під час здійснення закупівлі імпортованих лікарських засобів у 55 разів перевищувала ціну реалізації. Не виконано умов договору і не поставлено 22 % лікарських засобів, за які була здійснена передодплата. В результаті проведених у 2015 р. контрольних і аналітичних і експертних заходів виявлено збитків від закупівель товарів, робіт і

послуг на суму 22,7 млрд грн. За скерованими матеріалами до правоохоронних органів з ознаками злочину було відкрито 11 кримінальних проваджень [4].

Основне порушення – це змова на тендерах, за допомогою якої конкуренти, що беруть участь у змові, ефективно підвищують ціни. Така змова може набувати різних форм, але усі вони ґрунтуються на основі однієї базової: якщо учасники торгів можуть погодитися не конкурувати один із одним під час торгів, то вони можуть продавати свої товари за вищі ціни.

На нашу думку, одним із способів встановлення можливої змови вчинення таких злочинів є спроба виявити схеми у багатьох торгах і укладених контрактах за тривалий період часу чи у визначеній географічній зоні. Розмаїтість схем обмежена творчими здібностями учасників змови. Вивчення таких схем упродовж тривалого часу – це тільки вихідна точка для викриття та подальшого розслідування. Аналіз практики торгів і документів їх учасників, навіть за окремим контрактом, може показати, що пропозиції цін необґрунтовано завищені.

У процесі дослідження встановлено, що для таких схем характерні певні особливості, зокрема:

- приблизно однакова кількість укладених контрактів (зокрема, субпідряди) серед учасників торгів упродовж певного періоду;
- приблизно однаковий вартісний обсяг робіт серед учасників упродовж певного часу;
- постійний розподіл тендерів серед учасників торгів;
- постійне ранжування пропозицій цін, наприклад, коли ціни двох учасників торгів завжди приблизно однакові;
- визначені учасники торгів завжди перемагають у тендерах у тих самих географічних зонах чи з тих самих видів товару;
- суб'єкти господарювання часто беруть участь у торгах, але ніколи у них не перемагають у відповідних географічних зонах;
- ідентичні пропозиції цін чи ідентичні ціни на певні цінові позиції, де звичайно можна було б очікувати широкий діапазон цін;
- запропоновані ціни значно перевищують очікувані замовником ціни чи оцінки ціни, що існує на ринках;
- значна різниця між найвищою і найнижчою запропонованими цінами;
- пропозиції високих цін групуються і неістотно відрізняються;
- відсутність оцінки чи робочої таблиці для калькуляції ціни, що пропонується учасником, або її неповнота в учасника торгів, який не переміг у тендері;
- укладання субпідрядів між переможцем торгів та іншими учасниками, що пропонували високі ціни або зовсім не надавали пропозиції;
- закупівля матеріалів чи оренда устаткування переможцем в учасників торгів;
- спостерігається зниження вартості у тендерних пропозиціях, так новий учасник торгів виявляє інтерес до них або надає пропозиції і тендер;
- відмова суб'єктів господарювання, що ознайомилися з тендерною документацією, брати участь у тендері;
- тендерні пропозиції надають менше, ніж переважно конкуренти;
- один учасник торгів надає замовнику не тільки свої власні тендерні пропозиції, а й пропозиції своїх конкурентів;
- місцеві конкуренти регулярно надають пропозиції за доставку у ближні райони за вищою ціною, ніж за доставку у віддалені.

Здебільшого виявлення злочинів розпочинається з отримання первинної інформації, що містить відомості про ознаки злочину, та осіб, до нього причетних. Вказана робота здійснюється у режимі криміногенної ситуації, яка швидко змінюється [5, с. 112].

Необхідно зауважити, що, як правило, вчинення господарських злочинів, є протиправними діями, і зовнішньо мають характер законно здійснюваних господарських операцій [6, с. 34].

О. Г. Кальман під такими злочинами розуміє соціально-економічне деструктивне для економіки держави явище, що виявляється у вчиненні особами навмисних корисливих злочинів у

сфері легальної і нелегальної господарської діяльності, основним безпосереднім об'єктом яких є відносини у сфері виробництва, обміну, розподілу і споживання товарів, робіт і послуг з метою отримання незаконних доходів [7, с. 140].

Окремі дослідники окреслюють злочини у зазначеній сфері, як різновид навмисних протиправних суспільно небезпечних діянь осіб із використанням наданих їм посадового становища, що посягають на встановлений чинним законодавством порядок функціонування економічної системи України у сфері господарської чи службової діяльності та вчинених з метою незаконного збагачення [8, с. 7–8].

Необхідно зауважити, що злочини, вчинені під час публічних закупівель у сфері охорони здоров'я, залишають сліди у матеріальній та інтелектуальній сферах, причому не у вигляді явних фактів протиправної діяльності, а лише як неістотні відхилення від установленого порядку проведення господарських та інших операцій. На виявлення таких ознак, які вказують на можливе вчинення злочинів, і спрямовують сили й засоби оперативних підрозділів ДСБЕЗ [9, с. 110].

На етапі виявлення злочинів здійснюється збирання інформації щодо проведення перевірок на окремих об'єктах охорони здоров'я, наявності матеріалів службових розслідувань, скарг учасників конкурсних торгів, заяв і повідомлень про вчинення злочинів і правопорушень. Одержання, аналіз і оцінка інформації, яка безпосередньо або опосередковано може вказувати на вчинення певного злочину. Отримати інформацію про проведення торгів за бюджетні кошти можна із:

- глобальної мережі Інтернет і засобів масової інформації [10, с. 112];
- з документів які складаються для здійснення публічних закупівель (накази, інструкції і розпорядження керівників структурних підрозділів сфери охорони здоров'я);
- актів перевірок контролюючих органів (ДФІУ, ДКСУ, ДФСУ) щодо використання бюджетних коштів на публічні закупівлі медичних товарів, техніки, виконання окремих робіт та послуг;
- документів поставки щодо закуплених медичних товарів, техніки (договори, доручення, накладні тощо);
- дані, отримані у процесі проведення оперативно-розшукових заходів у межах ОРС, або слідчих (розшукових) дій під час ведення кримінального провадження..

Під час отримання необхідної інформації можуть виникнути певні труднощі, адже працівники державних підприємств та комерційних структур, що поставляють медикаменти, техніку, виконують роботи чи надають послуги для МОЗ, неохоче надають інформацію для ознайомлення працівникам правоохоронного органу з указаною категорією інформації. А коли працівникам державних підприємств (комерційних структур) ще й відомо, що вони не повною мірою дотримувались вимог відповідних нормативно-правових актів, що регламентує публічна закупівля і сфері охорони здоров'я, узагалі намагаються ввести в оману і працівників контролюючих органів. Тому для отримання даних щодо виконання відповідних нормативно-правових актів необхідно вживати таких заходів, щоб отримати первинні матеріали, які надавали можливість внести дані до ЄРДР. Після цього є підстави скерувати відповідний запит, у якому зазначити, що вказана інформація необхідна у зв'язку з кримінальним провадженням, при цьому зазначити номер відповідної справи та надати необхідну інформацію [11, с. 56, 57].

У процесі виявлення правопорушень публічних закупівель здійснюється аналіз кваліфікаційної пропозиції, при цьому співробітникам необхідно провести порівняльний аналіз документів, наданих учасниками процедури закупівлі медикаментів чи медичної техніки, на предмет ідентичності. Особливо потрібно зважити на відбиток печатки підприємства-виробника та на підписи посадових осіб (розміщення щодо основного тексту, нахил відбитка). Це дасть змогу виявити документи з ознаками підробки. У разі виявлення таких документів їх необхідно вилучати за протоколу огляду з обов'язковим зазначенням у ньому ознак підробки [12, с. 141].

У 2013 р. внесено у ЄЕДР кримінальне провадження № 11012070340000088 за фактом розтрати бюджетних коштів, передбаченого ч. 3 ст. 191 КК України, ч. 2 205 КК України та ч. 1 ст. 366 КК України, службовими особами установи МОЗ та підприємства-переможця "К" тендеру на будівництво та реконструкцію пологового будинку у Львівській області. Ці особи протягом

п'яти років складала фіктивні акти приймання-виконання підрядних робіт та поставки товарно-матеріальних цінностей з фіктивними підприємствами на загальну суму близько 1,5 млн грн. [13, с. 141].

У процесі вивчення кримінальних проваджень стосовно злочинів, вчинених під час здійснення публічних закупівель у сфері охорони здоров'я, встановлено, що інформаційними джерелами вчинення злочинів були: дані активного стеження за процесом здійснення публічних закупівель у мережі Інтернет (12,5 %); результати вивчення змісту управлінських, бухгалтерських, фінансових та інших документів, що відображають господарську діяльність державних і приватних економічних структур і їх виробничих зв'язків, що беруть участь у публічних закупівлях (27,4 %); повідомлення, що надходило із правоохоронних і контролюючих органів, які містять зведення про неправомірні дії посадових осіб, які здійснюють публічні закупівлі (10,2 %); отримана інформація про застосування оперативного-розшукових сил і засобів (44,9 %); повідомлення громадськості та ЗМІ (5 %).

Про вчинення правопорушень під час публічних закупівель товарів, робіт і послуг у сфері охорони здоров'я необхідно використовувати глобальну мережу Інтернет про:

- незаконний поділ замовником предмета закупівлі на частини з метою уникнення тендерної процедури;
- здійснення закупівлі товарів, робіт або послуг без проведення тендерів (торгів) у разі, якщо сума закупівлі перевищує суму, встановлену законодавством;
- неоприлюднення інформації щодо закупівлі товарів, робіт і послуг через спеціальні засоби масової інформації;
- порушення термінів опублікування оголошення про результати відкритих торгів;
- визначення переможцем тендеру учасника, який не відповідає кваліфікаційним вимогам, викладеним у тендерній документації;
- здійснення оцінки тендерних пропозицій всупереч правилам і критеріям, методиці, визначеній у тендерній документації, та визначення на цій основі переможця тендера;
- непроведення перед початком тендерних торгів реєстрації учасників торгів;
- допущення до участі у тендері учасників процедури закупівлі, що є уповноваженими особами.

З метою виявлення конкретних злочинів необхідно перевірити та проаналізувати такі документи:

1) кошторис проведення публічної закупівлі (план використання державних коштів підрозділом охорони здоров'я), звіт про його виконання, довідка про зміни річного розпису бюджету (кошторису), річний план діяльності тендерного змісту щодо організації та проведення процедур публічних закупівель, який повинен бути затверджений замовником у визначений законом термін, після затвердження кошторису (програми, плану використання державних коштів), зміни до нього, оригінали або копії листів щодо погодження окремих процедур закупівлі (інших, ніж відкриті торги). Потрібно перевірити факт оприлюднення замовником річного плану проведення тендерів за допомогою його розміщення в одній із інформаційних систем у мережі Інтернет упродовж 10 календарних днів з дати його затвердження, а також перевірити відповідність використання коштів, спрямованих на закупівлю товарів, робіт і послуг, їх кошторисному призначенню. Із оприлюдненого річного плану проведення тендерів можна отримати інформацію щодо предмета закупівлі, джерела фінансування тендера, очікуваної процедури закупівлі, очікуваного терміну початку тендера;

2) рішення та положення про утворення тендерного комітету (призначення повноважної особи); наявність сертифікатів чи свідоцтв установленого зразка, які підтверджують проходження членами тендерного комітету навчання або підвищення кваліфікації спеціалістів із питань публічних закупівель; документ, який затверджує склад тендерного комітету (повноважної особи), у якому повинні бути визначені функції кожного члена комітету;

3) протоколи засідань тендерного комітету, зокрема протоколи вибору процедури закупівлі, розкриття тендерних пропозицій, оцінки та акцепту тендерних (цінових) пропозицій; повідомлення

про акцепт тендерної пропозиції (повинно бути розміщено за допомогою інформаційних систем у мережі Internet); розміщені в інформаційних системах у мережі Internet запити замовника щодо цінових пропозицій (котирувань) у разі здійснення процедури запити цінових пропозицій (котирувань) [128, с. 181–221];

- 4) Журнал реєстрації усіх потенційних учасників тендерних торгів;
- 5) тендерну документацію, у якій можна ознайомитися з такими відомостями;
- 6) вимоги щодо підготовки тендерних пропозицій;
- 7) специфікацію предмета закупівлі;
- 8) перелік критеріїв і методику їх оцінки для визначення найкращої тендерної пропозиції, зокрема методику розрахунку ціни тендерної пропозиції;
- 9) перелік основних умов, які мають бути обов'язково включені до договору про закупівлю;
- 10) спосіб оцінки й порівняння альтернативних тендерних пропозицій, інформацію про валюту (валюти), у якій (яких) має бути розрахована й зазначена ціна тендерної пропозиції;
- 11) вимоги замовника щодо надання тендеру та забезпечення виконання договору про закупівлю;
- 12) спосіб, місце й кінцевий термін подання тендерних пропозицій;
- 13) термін, упродовж якого тендерні пропозиції вважаються дійсними;
- 14) місце, дата й час оголошення тендерних пропозицій;
- 15) прізвища, посади та адреси однієї чи кількох службових осіб або інших працівників замовника, уповноважених здійснювати зв'язок із учасниками торгів [15, с. 12].

Висновки. Організація виявлення злочинів під час здійснення публічних закупівель у сфері охорони здоров'я здійснюється за допомогою аналізу виконання вимог Законів України “Про публічні закупівлі”, “Про лікарські засоби” та ін., відповідні Постанови КМУ та відомчі нормативні акти, які видаються для організації і проведення таких закупівель. Основними джерелами інформації про правопорушення під час публічних закупівель у зазначеній сфері є використання оперативно-розшукових сил і засобів. Дієвим способом виявлення злочинів у зазначеній сфері є дослідження документів, які складають у процесі організації публічних закупівель та виконання договірних зобов'язань.

1. *Лекарь А. Г. Методологические проблемы оперативно-розыскной деятельности органов внутренних дел / А. Г. Лекарь, А. Ф. Волынский, Д. В. Гребельский, В. Г. Самойлов // Труды Киевской высшей школы МВД СССР. – К.: КВШ МВД СССР, 1976. – С. 3–34.*
2. *Джужа О. М. Поняття та сутність аналітичної розвідки / О. М. Джужа, Ю. Ю. Орлов // Організація інформаційно-аналітичної роботи підрозділів ДСБЕЗ МВС України у протидії економічним злочинам: доповіді провідних вчених, представників громадськості, державних службовців та працівників підрозділів ДСБЕЗ на міжвідомчому семінарі-нараді // відп. ред. Л. П. Скалозуб, В. І. Василичук, В. Д. Сапсай. – К., 2009. – С. 37–46.*
3. *Белкин Р. С. Криминалистическое учение о фиксации доказательственной информации. Курс криминалистики: учеб. пособ. для вузов. – 3-е изд., доп. / Р. С. Белкин. – М.: Юнити-Дана; Закон и право, 2001. – 837 с.*
4. *Звіт Рахункової палати Верховної Ради України за 2015 р. з використання бюджетних коштів. С. 16–17. / Електронний ресурс. – Режим доступу: [http://www. ac-ada. gov. ua/doccatalog/document](http://www.ac-ada.gov.ua/doccatalog/document)*
5. *Предупреждение и раскрытие преступлений аппаратами БХСС: учеб. / под. ред. В. М. Буркина, Г. К. Синилова. – Горький: Горьковская высшая школа МВД СССР, 1987. – 524 с.*
6. *Оперативно-розыскная деятельность органов внутренних дел. Термины и определения: учеб. пособ. – К.: НИиРИО КВШ МВД СССР им. Ф. Э. Дзержинского, 1988. – 312 с.*
7. *Кальман О. Г. Економічна злочинність і суміжні з нею поняття / О. Г. Кальман // Проблеми законності. – 2002. – Вип. 55. – С. 133–141.*
8. *Скалозуб Л. П. Проведення аналізу криміногенної ситуації та оперативної обстановки у сфері протидії економічній злочинності: навч.-практ. посіб. / Л. П. Скалозуб, В. І. Василичук, Д. Й. Никифорчук, О. Ю. Бусол. – Львів: Піраміда, 2008. – 60 с.*
9. *Некрасов В. А. Розкриття злочинів у сфері виготовлення та збуту алкогольних напоїв: навч.-*

практ. посіб. / В. А. Некрасов, А. М. Лисенко, С. В. Пеньков, В. В. Матвійчук. – Одеса: Юридична література, 2009. – 360 с. 10. Оперативно-розшукова діяльність: навч. посіб. / Е. О. Моїсєєва, О. М. Джужа, Д. Й. Никифорчук та ін.; за ред. проф. О. М. Джужі. – К.: Правова єдність, 2009. – 310 с. 11. Коряк В. В. Виявлення та документування злочинів під час проведення державних закупівель на підприємствах залізничного транспорту: наук. практ. посіб. / В. В. Коряк, В. І. Василичук, В. П. Сокірко, В. В. Дараган; за заг. ред. О. М. Джужі. – К.: УВПД ГШ МВС України, 2012. – 112 с. 12. Дараган В. В. Особливості виявлення корисливих злочинів, пов'язаних із закупівлею товарів, робіт і послуг на державних підприємствах залізничного транспорту України / В. В. Дараган // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – Дніпропетровськ: ДДВСУ, 2009. – Спец. вип. № 53. – С. 137–148. 13. Результати моніторингу потреб територіальних підрозділів ДСБЕЗ у науковому забезпеченні їх службової діяльності та вивчення можливостей вищих навчальних закладів МВС України у цьому аспекті у 2014 році. Інформаційний бюлетень “Проблеми підготовки фахівців для ДСБЕЗ”. – Львів: ЛьвДУВС, 2014. – 440 с. 14. Збірник методичних рекомендацій з викриття злочинів у сфері економіки // Скалозуб В. П., Сапсай Д. В., Дученко Т. В. – К.: ТОВ “Консоль”, 2009. – Ч. 1. – 190 с. (Бібліотека оперативного працівника – відкритий фонд). 15. Методичні рекомендації щодо запобігання злочинам під час здійснення державних закупівель товарів, робіт та послуг. – К.: ДДСБЕЗ МВС України, 2009. – 23 с.

REFERENCES

1. Lekar A. G. Metodologicheskie problemy operativno-rozysknoi deyatel'nosti organov vnutrennikh del [Methodological problems of operational-investigative activity of law-enforcement bodies]. Kyiv. KVSh MVD SSSR Publ. 1976. pp. 3–34. 2. Dzhuzha O. M. Ponyattya ta sutnist' analitychnoyi rozvidky [The concept and essence of analytical intelligence]. Orhanizatsiya informatsiyno-analitchnoyi roboty pidrozdiliv DSBEZ MVS Ukrayiny u protydyi ekonomichnym zlochyam: dopovidi providnykh vchenykh, predstavnykiv hromads'kosti, derzhavnykh sluzhbovtziv ta pratsivnykiv pidrozdiliv DSBEZ na mizhvidomchomu seminari-naradi; vidp. red. L. P. Skalozub, V. I. Vasylynchuk, V. D. Sapsay. Kyiv. 2009. pp. 37–46. 3. Belkin R. S. Kriminalisticheskoe uchenie o fiksatsii dokazatel'stvennoi informatsii. Kurs kriminalistiki: uchebn. posobie dlya vuzov. [Criminalistic doctrine about the fixation of evidentiary information.]. 3-e izd. dop. R. S. Belkin. Moskva. Yuniti-Dana. Zakonipravo Publ. 2001. 837 p. 4. Zvit Rahunkovoi palaty Verhovnoi Rady Ukrainy za 2015 r. z vykorystannj abjudzhetnyh koshtiv. pp.16–17. Available at: <http://www.ac-ada.gov.ua/doccatalog/document> 5. Preduprezhenie i raskrytie pre stuplenii apparatami BKhSS: uchebnik [Prevention and disclosure of crimes by BKhSS]. Gorkij. Gorkovskajavysshajashkola MVD SSSR Publ. 1987. 524 p. 6. Operativno-rozysknaya deyatel'nost' organov vnutrennikh del. Terminy i opredeleniya: uchebnoe posobie [Operative-investigative activity of law-enforcement bodies. Terms and Definitions]. Kyiv. NiRIOKVSh MVD SSSR im. F. Je. Dzerzhinskogo Publ. 1988. 312 p. 7. Kalman O. G. Ekonomichna zlochinnost' i sumizhni z neyu ponyattya [Economic crime and related concepts]. Problemyzakonnosti Publ. 2002. Vol. 55. Pp. 133–141. 8. Skalozub L. P. Provedennya analizu kryminohennoyi sytuatsiyi ta operatyvnoyi obstanovky u sferi protydyi ekonomichny zlochyynnosti: navch.-praktych. posibnyk [Analysis of the crime situation and the operational situation in combating economic crime]. Lviv. Pirami da Publ. 2008. 60 p. 9. Nekrasov V. A. Rozkryttya zlochyyniv u sferi vyhotovlennya ta zbutu alkohol'nykh napoyiv: navch.-prak. posib. [Disclosure of crimes in the manufacture and sale of alcoholic beverages]. Odessa. Jurydychna literature Publ. 2009. 360 p. 10. Operatyvno-rozshukova diyal'nist': navch. posibnyk [Operational Activities]. Kyiv. Pravovajednist Publ. 2009. 310 p. 11. Korjak V. V. Vyyavlennya ta dokumentuvannya zlochyyniv pid chas provedennya derzhavnykh zakupivel' na pidpryyemstvakh zaliznychnoho transportu: nauk. prakt. posib [Identifying and documenting crimes during the public procurement of railway undertakings]. Kyiv. UVPD GSh MVS Ukrainy Publ. 2012. 112 p. 12. Daragan V. V. Osoblyvosti vyyavlennya koryslyvykh zlochyyniv, pov'yazanykh iz zakupivleyu tovariv, robit i posluh na derzhavnykh pidpryyemstvakh zaliznychnoho transportu Ukrayiny [Features identify lucrative crime related to the purchase of goods and services in the

public railway undertakings Ukraine]. Dnipropetrovsk. DDVSU Publ. 2009. Vol. 53. pp. 137–148.

13. *Rezultaty monitoryngu potreb terytorial'nykh pidrozdiliv DSBEZ u naukovomu zabezpechenni yikh sluzhbovoyi diyal'nosti ta vyvchennya mozlyvostey vyshchykh navchal'nykh zakladiv MVS Ukrayiny u ts'omu aspekti u 2014 rotsi. Informatsynnyy byuleten' "Problemy pidhotovky fakhivtsiv dlya DSBEZ". [Resultat of monitoring needs of local units in GSBEP scientific support their performance management and learning opportunities for higher educational establishments of Ukraine in this respect in 2014]. Lviv. L'vDUVS Publ. 2014. 440 p.*

14. *Zbirnyk metodychnykh rekomendatsiy z vykryttya zlochyniv u sferi ekonomiky [Collection of guidelines to expose economic crimes]. Kyiv. Konsol Publ. 2009. Vol. 1. 190 p.*

15. *Metodychni rekomendacii shhodo zapobigannja zlochynam pid chas zdijsnennja derzhavnyh zakupivel tovariv. robit ta poslug.[Guidelines for the prevention of crime in the public procurement of goods, works and services]. Kyiv. DDSBEZ MVS Ukrainy Publ. 2009. 23 p.*

Дата надходження: 23.02.2017 р